

הגדרת כהן מיוחס הכשר לעבודה ודין כהני זמננו

א. הגדרת כהן מיוחס

1. העדות הנדרשת לכהן מיוחס
2. בדיקת ארבע אימהות
3. בירור שיטת רבינו תם וסיעתו
4. שלוש שיטות בהבנת פירוש ר"ת ליחס בין הגמרא בכתובות לגמרא בקידושין
5. שיטת הרמב"ם
6. סיכום שיטות הראשונים
7. העלאה משטרות ליוחסין
8. דברי הגמרא בעניין הכהנים שהיה 'דיע חזקיהו' בימי עזרא
9. דברי הגמרא בעניין עדות הבאה מכוח חזקה

ב. דין כהני זמננו

1. סיכום שיטת המפקקים בכשרות הכהנים
 2. שיטות הפוסקים הסוברים שיש לכהנים שלנו דין כהני ודאי
 3. סיכום שיטות הפוסקים הסוברים שיש לכהנים שלנו דין כהני ודאי
 4. חידוש עבודת המקדש בכהנינו על פי שיטת הרמב"ם
- ג. סיכום ומסקנה

אחת השאלות הגדולות בנושא חידוש הקרבת הקורבנות בימינו, היא, האם יש לנו כהן מיוחס הכשר לעבודת המקדש. שאלה זו העלה כבר רבי אשתורי הפרחי בספרו כפתור ופרח (פ"ר) בלשונו: "רבינו יחיאל דפריש ז"ל אמר לבא לירושלם, והוא בשנת שבע עשרה לאלף הששי, ושיקריב קרבנות בזמן הזה. ואני מטרדתי להשלים עמו המלאכה לא שאלתיו מה נעשה מטומאתנו, ואנא הכהן המיוחס". במאמר זה¹ נברר האם בימינו הכהנים המוחזקים לנו ככהנים הם כשרים לעבודה, ומה העדות והבדיקה הנדרשת על מנת שכהן יהיה כשר לעבודת המקדש.

1. מאמר מקוצר מתוך מאמר מלא המבאר את הסוגיות, הראשונים והאחרונים באופן יותר מפורט. [הערות עורך (ה"ד): נושא זה נידון בהרחבה בגיליונות קודמים של מעלין בקודש, ואין ביהמ"ד בלא חידוש. ראו במאמריהם של הרז"נ גולדברג (גיליון ז), הרז"מ קורן (גיליון ח), והרב ישראל אריאל והרב יעקב אפשטיין (כו-כז)].

א. הגדרת כהן מיוחס

1. העדות הנדרשת לכהן מיוחס

המשנה (כתובות כג ע"ב) עוסקת בשאלה מה הדין בשני אנשים שאינם מוכרים לנו וטוענים שהם כהנים, וכך נאמר בה:

וכן שני אנשים, זה אומר כהן אני וזה אומר כהן אני – אינן נאמנין. ובזמן שהן מעידין זה את זה – הרי אלו נאמנין; רבי יהודה אומר: אין מעלין לכהונה על פי עד אחד. אמר רבי אלעזר: אימתי? במקום שיש עוררין, אבל במקום שאין עוררין – מעלין לכהונה על פי עד אחד; רשב"ג אומר משום רבי שמעון בן הסגן: מעלין לכהונה על פי עד אחד.

מדברי המשנה מבואר שאדם אינו נאמן להעיד על עצמו שהוא כהן, אך לרוב התנאים די בעד אחד להעלות אדם לכהונה, ורק ר' יהודה מצריך שני עדים.

אמנם בברייתא (כד ע"א) מבואר שהעלאה לכהונה ע"פ עד אחד אינה מספיקה להתירו לשאת אישה ממשפחה מיוחסת, ולהעלותו להיות כהן מיוחס, אלא רק מתירה לאכול בתרומה:

אני כהן וחרברי כהן – נאמן להאכילו בתרומה, ואינו נאמן להשיאו אשה – עד שיהו ג', שנים מעידין על זה ושנים מעידין על זה; רבי יהודה אומר: אף אינו נאמן להאכילו בתרומה – עד שיהו שלשה, שנים מעידין על זה ושנים מעידין על זה.

וביאר רש"י: "נאמן להאכילו בתרומה ואינו נאמן להשיאו אשה – מיוחסת, מעלה היא ביוחסין". הרי שחכמים עשו מעלה מיוחדת ביוחסין, שאין האדם יכול להתחתן עם אישה ממשפחה מיוחסת בכהונה ובכך משפחתו תהיה מיוחסת, ללא שני עדים המעידים עליו שהוא כהן.²

2. בדף כה ע"ב מובא ברייתא זו: "הרי שבא ואמר בני זה וכהן הוא – נאמן להאכילו בתרומה ואינו נאמן להשיאו אשה, דברי רבי...". ופירש שם רש"י שאינו נאמן להשיאו אישה שמא ממזר או נתין הוא. עפ"ז הקשו כאן תוס' (ד"ה אבל) על רש"י מדוע לנו לחשוש לכך, הרי קיי"ל שסתם אדם כשר ואין לחשוש שמא פסול לאישה. וכך הקשו רבים מהראשונים. לענ"ד, אין כוונת רש"י לומר שחוששים בכל אדם, אלא מיירי הכא בדיני משפחות המיוחסות בישראל, היינו שדווקא על מנת שהוא יהיה כהן מיוחס וכשר לעבודת המקדש ושמשפחתו זורעו יהיו מיוחסים, צריך להביא עדים שהוא מוחזק להם בכשרות. כפי שלמדנו בדף יג ע"א ובדף טו ע"א שמעלה עשו ביוחסין בכהונה והחמירו 'שמא נבעלה לנתין וממזר' אף במה שמותר מעיקר הדין, וזו כוונת רש"י כאן. וראה דברי הפני יהושע ודברי ההפלאה כאן.

מעין זה נאמר בירושלמי (כתובות ב, ז): "רבי חייה בשם ר' יוחנן: מתניתא לעניין קדשי הגבול, אבל לעניין משפחה ולקדשי המזבח צריך שני עדים".

הברייתא והירושלמי אינם מחלקים בין תוכן העדות של עד אחד הנדרשת להתיר תרומה לכהן, לבין תוכן העדות של שני העדים הנדרשת להיותו כהן מיוחס. מדברים אלו משמע ששני עדים המעידים על אדם עדות המכשירה אותו להיות כהן לאכול תרומה – עדותם מועילה גם להחשיבו להיות כהן מיוחס הכשר לעבודת המקדש.³

2. בדיקת ארבע אימהות

במשנה במסכת קידושין (עו, א) מתואר ברור נוסף של כשרות הכהנים הנדרש ביחס ליוחסין:

הנושא אשה כהנת, צריך לבדוק אחריה ארבע אימהות שהן שמנה: אמה ואם אמה, ואם אבי אמה ואמה, ואם אביה ואמה, ואם אבי אביה ואמה; לוייה וישראלית – מוסיפין עליהן עוד אחת.

לפי פירוש רש"י, המשנה מתייחסת לכל אדם הנושא אשה, אף לוי וישראל,⁴ ויש מעלה בכהן, שאם נושא לוייה או ישראלית צריך לבדוק חמש.

התוספות (ד"ה צריך) חולקים על רש"י, ומצמצמים את דין המשנה לכהן הנושא אשה, ובכלל דבריהם כותבים שהבדיקה המתוארת במשנה היא הבדיקה הנדרשת על מנת שהכהן וזרעו יהיו מיוחסים וכשרים לשרת במקדש:

ור"ת כתב בספר הישר דהא דצריך לבדוק, היינו דוקא להכשיר בניהם לעבודה, אי נמי להכשיר עצמו לעבודה, אבל להאכילו בתרומה א"צ בדיקה כדאמר פ' האשה שנתארמלה (כתובות כד ע"א): אני כהן וחבירי כהן, נאמן להאכילו בתרומה ואין נאמן להשיאו אשה.

והנה, במשנה מבואר שבודקים אימהות ולא אבות. הגמרא (עו ע"ב) מבארת שהחויב לבדוק את כשרות המשפחה הוא דווקא בנשים ולא בגברים, מפני שאין חשש פסול בגברים, שאם היה פסול היה נודע הדבר. מלבד זאת, הגמרא מעמידה את משנתנו המחייבת לבדוק באימהות, כשיטת ר"מ, או ביצא ערער:

3. אמנם לקמן נראה שישנם עדויות על אדם שהתנהג ככהן (כגון שעלה לתורה ראשון) שהגמרא אומרת שאינם מועילות להחשיבו ככהן מיוחס (או מסתפקת בכך), אלא רק מתירות אותו לאכול בתרומה וכדו'. אך עדות על אדם שהוא כהן כשר ממשפחת כהונה הרי זו עדות מעולה לכו"ע, כפי שנראה לקמן.

4. אמנם יש שפירשו ברש"י שהמשנה עוסקת רק בכהן הנושא אישה, ראה בדברי התוס' יו"ט על המשנה.

אמר רב יהודה א"ר: זו דברי ר' מאיר, אבל חכמים אומרים: כל משפחות בחזקת כשרות הן עומדות. איני? והאמר רב חמא בר גוריא אמר רב: משנתינו – כשקורא עליו ערער! מאן דמתני הא לא מתני הא. איכא דאמרי, אמר רב יהודה אמר רב: זו דברי ר' מאיר, אבל חכמים אומרים: כל משפחות בחזקת כשרות הן עומדות. אמר רב חמא בר גוריא אמר רב: אם קורא עליו ערער – צריך לבדוק אחריה.

מדברי הגמרא מבואר שלשיטת חכמים אין צורך לבדוק כלל, אף לא באימהות, אלא כל המשפחות בחזקת כשרות, ורק אם יצא ערער על המשפחה יש חובה לבדוק, וגם אז הבדיקה היא בנשים בלבד. למדנו מכך יסוד מאוד חשוב בשאלת כשרות ייחוס הכהנים: לא רק שכל המשפחות בחזקת כשרות, אלא כל הגברים בחזקת מיוחסים. ולכן משפחה שידועה כמשפחת כהונה הרי היא בחזקתה, ואין צורך לחשוש שמא התערבו בה פסולים, ולא הצריכו חכמים שום בדיקה לכך. ואם כן, כפי שלמדנו בכתובות, בעדות על אדם שהוא ממשפחת כהונה – הרי הוא כהן מיוחס הכשר לעבודת המקדש.

3. בירור שיטת רבינו תם וסיעתו

לרבינו תם שיטה מרכזית בסוגייתנו ודרוש לעיין בה. לאחר שראינו שהתוס' ור"ת ביארו את הבדיקה הנאמרה בקידושין ביחס להכשר עבודה, וראינו שלחכמים בדיקה זו נדרשת רק אם יצא ערער על המשפחה, נראה כעת שבספר הישר לר"ת (חלק החדושים סימן ל), הוא מחבר בין דין בדיקת אימהות המובאת בקידושין (דף עו), לבין הברייתא בכתובות (דף כד ע"א) המצריכה שני עדים ליוחסי כהונה, זה לשונו:

הא דתנן וכן שני אנשים זה אומר כהן אני וזה אומר כהן אני וכו' ובזמן שמעידין זה את זה הרי אלו נאמנין. לתרומה קאמר דאילו ליחסין דברי הכל בעינן תרי. כדתני' בגמ' חבירי כהן נאמן להאכילו בתרומה ואין נאמן להשיאו אשה עד שיהו שלשה כו'. ונ"ל דלהשיאו אשה ויוחסין דכל הני שמעתא היינו כשמעידין עליו שהוא כהן בדוק כדתנן בעשרה יוחסין הנושא אשה כהנת צריך לבדוק אחריה ד' אמהות. דאע"ג דידיעין דכהן הוא בודקין את אמו ואם אמו. וכיון שמעידין עליו שהוא בדוק משיאין אותו אשה בדוקה מד' אמהות ואין צריך לבדוק אחר בתו ומותרת לכהן המשמש על גבי המזבח בלא בדיקה. והיינו דקתני ואינו נאמן להשיאו אשה כדי להתיר בנם ובתם בלא בדיקה. ובדין [הוא] דהוה ליה למיתני ואינו נאמן להכשירו לעבוד אלא עדיפא מיניה נקט דשמעת לכולהו.

ר"ת מבאר שתוכן העדות הנדרשת מהעדים להעיד על מנת שהכהן יהיה מיוחס, הוא שפלוגי כהן בדוק, היינו שידוע לנו שהוא ממשפחה מיוחסת שנבדקה בבדיקת אימהות. אך קשה, הרי למדנו שלשיטת חכמים אין צורך בבדיקה זו אלא על משפחה שיצא עליה ערער, ומדוע ר"ת כותב שכל כהן צריך עדים שהוא ממשפחה בדוקה על מנת להיות מיוחס?

4. שלוש שיטות בהבנת פירוש ר"ת ליחס בין הגמרא בכתובות לגמרא בקידושין
בביאור שיטת ר"ת מצאנו שלוש שיטות שונות בראשונים: לשיטה הראשונה, רק לשיטת
ר"מ צריך עדות זו, או גם לשיטת חכמים אם יצא ערער, וכדברי התוס' הנ"ל בקידושין. אך
אם לא יצא ערער אזי כל אדם המחזיק בכהונה הרי הוא מיוחס וכשר לעבודה. כן כתבו
בתוס' הר"ש משאנץ ובתוס' הרא"ש (שם), ונראה שהבינו כך גם בדעת ר"ת.

לשיטה השנייה, משפחה ידועה אינה צריכה בדיקה, ואדם שאינו מוכר צריך בדיקה.
לשיטה זו, בקידושין מדובר על משפחה ידועה, וכל המשפחות בחזקת כשרות. לעומת זאת,
בכתובות מדובר באדם שאינו מוכר לנו ואין לנו יודעים דבר על משפחתו, ולגביו נדרשת
בדיקת אימהות כדי להכשירו לעבודה. נראה שזו שיטת התוס' בכתובות (כד ע"א ד"ה אבל),
זה לשונו:

ונראה לר"ת דלהשיאו אשה דקאמר היינו להשיאו בדוקה מד' אמהות... וכולה
הך שמעתין דמצרכי בדיקה להשיא בתו לכהן אתיא כרבי מאיר, דרבנן פליגי
עליה התם ולא מצרכי בדיקה ואמרי כל משפחות בחזקת כשרות הן עומדות,
וא"צ אפילו עד אחד כדי להכשיר בתו לכהונה. ומיהו להכשיר בנו או עצמו
לעבודה צריך, דלאו בחזקת כהונה עומד.

מדברי התוס' נראה שאמנם לכשרות המשפחה אין צריך בדיקה, שהרי הלכה כחכמים, אבל
אדם שאינו מוחזק לנו ממשפחת כהונה חייב בבדיקה. נראה שזו גם שיטת רש"י, המבאר
בכתובות שלעניין יוחסין צריך שני עדים, אע"פ שבקידושין מבואר שכל המשפחות בחזקת
כשרות. והיינו שבכתובות מיירי באדם שאינו ידוע לנו ועל כן חייב להביא עדים ליוחסין.
כך ביאר הדרישה (אה"ע ב, יא) בשיטת התוס' (ונראה שלהבנתו זו גם שיטת ר"ת), שסתם
משפחה אינה צריכה בדיקה כלל, וכל משפחת כהונה הרי היא מיוחסת וכשרה לעבודה, ומה
שהצריך ר"ת עדות על בדיקת אימהות, היינו באדם שאין לו חזקת כהונה כלל ואינו ידוע
לנו, ועל כן חייב בבדיקה. על פי הבנה זו, כל משפחה בישראל הידועה כמשפחת כהונה,
ולא יצא עליה קול ערעור, הרי היא מיוחסת וכשרה לעבודת המזבח.

שיטה שלישית היא שלעניין נישואין לא צריך בדיקה ובכדי להיות משפחה מיוחסת
הכשרה לעבודה צריך בדיקה: הגמרא בקידושין עוסקת בכשרות המשפחה באופן כללי ולא
ביחס לכשרות משפחה לעבודת המקדש, ואילו בכתובות הגמרא עוסקת בכשרות לעבודת
המקדש. לעניין כשרות משפחה קיי"ל כחכמים שכל המשפחות בחזקת כשרות וע"כ אף
משום חשש חללות אין צריך בדיקה. אמנם, כהן הרוצה שמשפחתו תהיה מיוחסת לעבודת
המקדש חייב בבדיקת אימהות. כך ביאר הרשב"א (כתובות כד ע"א), שלשיטת ר"ת יש

לחלק בין נישואין לבין הכשרתו והכשרת זרעו לעבודה. מי שרוצה שמשפחתו תהיה כשרה לעבודת המזבח צריך לבדוק, אבל אם אינו רוצה אינו צריך לבדוק.⁵

כך מבואר גם בדברי הרמב"ן (כתובות כד ע"א) שהבין כך בשיטת ר"ת, וכך ביאר הב"ח (אה"ע סי' ב) להדיא את שיטת ר"ת. כדברים האלו נראה מכמה ראשונים שם בגמרא (כתובות כד ע"א): הרא"ה, הריטב"א, הר"ן (י ע"ב בדפי הרי"ף), וכן כתב בחדושי רבינו קרשקש וידאל.

אם כן לשיטה זו, דעת ר"ת וכן שיטת הרמב"ן, הרשב"א, הר"ן ורק"ו, וכן נראה דעת הריטב"א והרא"ה, שלצורך ייחוס כהונה צריך בדיקת ארבע אימהות, וזו הבדיקה הנדרשת להיות כהן מיוחס, וכן כתב הב"ח.

הטור (אה"ע סי' ב) כתב שר"ת מצריך בדיקה לצורך ייחוס כהונה ועבודה, היינו שלגבי כהונה אינו מחלק בין ייחוס משפחה לייחוס לעבודה. אך חלק עליו ואומר שהלכה כחכמים ועל כן אף לכהונה ועבודה לא צריך שום בדיקה.⁶ היוצא מכך שהטור הולך בדרכו של אביו

5. [הערת עורך (ה"ד): לכאורה גם דברי הרשב"א עולים בקנה אחד עם התוס' בקידושין לעיל (ההבנה הראשונה בדעת ר"ת), שבדיקה נדרשת רק בעקבות ערעור (לרבנן דר"מ), ורק למקדש או לנישואין מיוחסין, אך לא לסתם נישואין, והכל שיטה אחת.

תגובת המחבר: אכן גם לשיטת הרשב"א ודעימיה אין צורך בבדיקה לסתם נישואין, אך כל משפחת כהנים חייבת בדיקת אימהות לעבודה, אף אם לא יצא ערער, וזה מוסכם גם על ר"מ וגם על חכמים. משא"כ לשתי השיטות הראשונות שמשפחת כהונה אינה צריכה בדיקה כלל אף לעבודה. בחדושי הריטב"א (קידושין עו ע"א* כתב: "והא דאוקימנא מתניתין לרבנן כשקרא ערער כדאיתא בגמרא, היינו סיפא דמיירי בפסולי קהל, אבל רישא דספק חללות אפילו בשלא קרא ערער צריך בדיקה, דמכירין ישראל ממזרים שביניהם ואין מכירים חללים שביניהם (כתובות יד ע"ב)". מדבריו עולה שכל כהן חייב בדיקת אמהות לצורך נישואין. וכך הם דברי הרמב"ן בכתובות: "ולפי דעתי שכל כהן בודק בפסולי כהונה". וכך כתבו ראשונים נוספים בקידושין וכתובות.

העולה מכך, שאמנם בשיטת ר"ת יש להסתפק האם כוונתו שלצורך עבודה כל כהן חייב בדיקה או רק ביצא ערער, אך עכ"פ לסיעת הרמב"ן ודעימיה כל כהן חייב בדיקה אף אם לא יצא ערער, ואמנם בסתם נישואין אין הלכה כמותם, אך עכ"פ למדנו שלשיטתם בדיקה זו היא הבדיקה המכשירה לעבודה. ואם כן אף שבסתם נישואין אין הלכה כמותם, יתכן שלצורך עבודה יש לפסוק כמותם שחייב בדיקת אמהות. וכאמור, מדבריהם משמע שהבינו שלר"ת בדיקה זו מחויבת לעבודה אף אם לא יצא ערער.]

6. [הערת עורך (ה"ד): לשון הטור: "ור"ת פירש שאין בדיקה אלא לכהונה... אבל ליוחסין שאין בו צד כהונה לא בעי בדיקה, ע"כ, ומשמע מדבריו דליוחסי כהונה בעי בדיקה". ניתן להבין שעיקר המטרה בהבאת דברי ר"ת היא לאמירה הפרשנית שהבדיקה נדרשת רק לייחוס כהונה ועבודה במקדש ולא לסתם נישואין, ולא בהכרח לאמירה הפסיקתית – התמוהה – שהלכה כר' מאיר.

תגובת המחבר: לענ"ז זה דוחק לטעון כך, ולא משמע כך בלשון הטור. הטור בהבנת ר"ת אינו מחלק בין נישואי כהונה לבין צורך עבודה ומבין מדבריו שכל לכהונה בעי בדיקה אף לנישואין, וחולק עליו וסובר שכל לכהונה לא בעי בדיקה אף לעבודה.]

בתוס' הרא"ש הכותב שאף לייחוס כהונה לעבודה לא צריך בדיקה. אמנם הטור סיים וכתב: "ומיהו אפשר אף על גב דלחכמים אין צריך בדיקה, הלכה כסתם משנה שצריך בדיקה לכהונה באשה".

הבית יוסף (שם) ביאר שלדעת הטור לא צריך בדיקה כלל, בשונה מדעת ר"ת שמצריך בדיקת אימהות לכהונה. ועל מה שכתב הטור שאפשר שלכהונה צריך בדיקה כסתמת המשנה, הקשה הב"י, הרי הלכה כחכמים ולא כר"מ. הב"ח תירץ וביאר בכוונת הטור שדווקא ליוחסין לעבודה צריך בדיקה, והיינו כשיטת הרשב"א ודעימיה.⁷

הבית יוסף מבאר שהרי"ף והרא"ש השמיטו את המשנה הזו להלכה (ונציין שהם השמיטו אף את הגמרא בכתובות), מפני שהם סוברים כפי שביאר הרא"ש שכמבואר בגמרא משנה זו היא שיטת ר"מ, אך לחכמים כל כהן שלא יצא עליו קול פסול הרי הוא בחזקתו כשר ומיוחס לעבודה, ואם כן משנה זו אינה להלכה (ואף ביצא ערער ייתכן שדי בבדיקה כל שהיא ולא צריך בדיקת אימהות).⁸ ומכך שהב"י אינו מחלק בין בדיקה ליוחסין לעבודה לבין בדיקה ליוחסי משפחת כהונה, נראה שמבין שגם הרי"ף סובר כטור שאף ליוחסין ולעבודה לא צריך בדיקה כלל. כן כתב הרב אליהו גוטמאכר (אדרת אליהו סי' טז אות טו).

נמצאנו למדים שהרי"ף (ע"פ הב"י והרב גוטמאכר) והטור עומדים בשיטת ר"י הזקן, הר"ש משאנץ ותוס' הרא"ש, שכל הכהנים שלא יצא עליהם ערעור כשרים לעבודת המקדש.

5. שיטת הרמב"ם

שיטה מיוחדת ומחודשת היא שיטת הרמב"ם, שכתב (הל' איסורי ביאה כ, ב):

אי זהו כהן מיוחס, כל שהעידו לו שני עדים שהוא כהן בן פלוני הכהן ופלוני בן פלוני הכהן עד איש שאינו צריך בדיקה, והוא הכהן ששימש על גבי המזבח, שאילו לא בדקו בית דין הגדול אחריו, לא היו מניחין אותו לעבוד, לפיכך אין בודקין מהמזבח ומעלה ולא מן הסנהדרין ומעלה, שאין ממנין בסנהדרין אלא כהנים לויים וישראלים מיוחסין.

הרמב"ם סובר שהעדות הנדרשת לכהן להיות מיוחס היא עדות שהוא זרע ישיר וכשר של כהן שעבד על גבי המזבח. וצע"ג מניין לו כן, שלא מצאנו שום מקור בש"ס לצורך בעדות

7. אמנם תירוץ הב"ח קשה כיוון שלשון הטור מורה שאינו מחלק בכהונה בין נישואין לבין צורך עבודה, וע"כ יש לומר בשיטת הטור שהבין מדברי ר"ת ומדברי הרמב"ם שהלכה כסתם משנה.

8. אמנם לכאורה אין מוכרח בדברי הרי"ף שסובר כרא"ש, יתכן שסובר שלייחוס כהונה צריך בדיקה, אך כיוון שאין זה נוהג בזמן הזה לא הביא דינים אלו.

[הערת עורך (ה"ד): לכאורה מוכרחים לומר כך, שכן התירוץ שדי בבדיקה כל שהיא אינו מרווח וגם אינו מצדיק השמטה של כל הסוגיה.

תגובת המחבר: לפי ההבנה שנישואין ועבודה זה היינו הך, ממילא היו צריכים הרי"ף והרא"ש להשמיע לנו דין זה לצורך נישואין אע"פ שעבודה לא נוהגת.]

זו. מפרשי הרמב"ם הביאו כמקור לדבריו את המשנה בקידושין האומרת שאין בודקין מהמזבח ולמעלה, אך זו תימה גדולה, הרי פשוט מדברי המשנה שהדין שאין בודקין מן המזבח ולמעלה לא בא להחמיר ולומר שצריך בדיקה עד המזבח, אלא בא להקל ולומר שכל שבדק בדיקת אימהות והגיע לכהן שעבד על גבי המזבח שוב לא צריך לבדוק יותר. וצע"ג. ולהלן ננסה להבין את שיטת הרמב"ם ומקור דבריו.

6. סיכום שיטות הראשונים

ר"ת ע"פ תוס' (בקידושין) ור"י הזקן ור"ש משאנץ ותוס' הרא"ש, רי"ף (ע"פ הב"י והגר"א גוטמאכר), טור (בסתם) – אדם שיודע שהוא ממשפחת כהונה נאמן לומר על עצמו שהוא כהן והוא כשר לעבודת המקדש. רש"י (כעולה מביאורו על הברייתא בכתובות, וכפשטי הסוגיות), תוס' (בכתובות) בשיטת ר"ת וכדברי הדרישה – משפחה המוחזקת בכשרות הרי היא מיוחסת, ועל כן שני עדים המעידים על אדם שהוא מוחזק להם כהן הרי הוא מיוחס (כפשט הברייתא המצריכה שני עדים המעידים על אדם שהוא כהן על מנת שיהיה מיוחס. רש"י. וכחילוק בין המשנה בקידושין שאינה להלכה כיוון שהמשפחה בחזקת כשרות, לבין הברייתא בכתובות שצריך עדות כי מדובר באדם שאינו מוכר). ר"ת ע"פ הרשב"א והרמב"ן והר"ן והר"ק"ו וכן נראה מדברי הריטב"א והרא"ה – שני עדים המעידים על אדם שהוא בדוק בבדיקת אימהות, הרי הוא כהן מיוחס. רמב"ם – רק כהן שיש לו עדות של שני עדים על אבותיו ואבות אבותיו שהוא ואבותיו מזרע כהונה עד כהן שעבד על גבי המזבח – כשר לעבודת המקדש.

7. העלאה משטרות ליוחסין

מסוגיות נוספות יש ללמוד על כך שמשפחה המוחזקת בכהונה הרי היא מיוחסת וכשרה לעבודה. הגמרא (כתובות כד ע"ב) דנה באריכות על אלו עדויות ניתן לסמוך לעניין כשרות כהונה להיותו כהן מיוחס, ואלו עדויות אינן מספיקות אלא להאכילו בתרומה. ובכלל הדברים נאמר:

איבעיא להו: מהו להעלות משטרות ליוחסין? היכי דמי? אילימא דכתיב ביה אני פלוני כהן חתמתי עד, מאן קא מסהיד עילויה? לא צריכא, דכתיב ביה אני פלוני כהן לויתי מנה מפלוני וחתימו סהדי, מאי? אמנה שבשטר קא מסהדי, או דלמא אכולה מילתא קא מסהדי? רב הונא ורב חסדא, חד אמר: מעלין, וחד אמר: אין מעלין.

הגמרא מביאה מחלוקת, כאשר כתוב בשטר על פלוני שהוא כהן אשר לוה מאלמוני, והשטר חתום על ידי שני עדים, האם חתימת העדים מהווה עדות גם על כהונתו, או שמא לא חתמו אלא על עצם ההלוואה. מדברי הגמרא עולה שלכו"ע אם העדים מעידים על כל מה שכתוב בשטר הרי שמעלין ליוחסין. כאשר העדים חתמו על השטר ומעידים בכך שהוא כהן, מסתבר שהם רק מכירים אותו ואת משפחתו כמשפחת כהונה. אין כל רמז לכך שהם

יודעים מעבר לכך, ואין כל סיבה להניח שהם מעידים על יותר מכך. ולפי זה משמע שכל עדות של שניים שפלוגי ידוע להם ככהן, הרי הוא מיוחס.

התוס' (ד"ה אמנה) מבארים שבוודאי כאשר יש צורך הלכתי לזהות את הכתוב בשטר ככהן, כגון ששניהם באותו שם ואז מציינים שאחד מהם כהן, הרי שבכה"ג לכו"ע העדות היא על כל השטר וע"כ לכו"ע מעלין ליוחסין ע"פ השטר. עוד כותבים התוס' שהעדות הנדרשת היא עדות שהוא בן כהן ובכך הוי כהן מיוחס. אם כן, גם מדברי התוס' כאן יש ללמוד שהעדות הנדרשת לכהן להיות מיוחס זו עדות שהוא בן למשפחת כהונה. וכדברי התוס' כתבו גם הרא"ש והר"ש משאנץ. הרשב"א בחידושו מבאר שהמחלוקת היא דווקא כאשר כתוב בשטר אני פלוני כהן לויתי והעדים חותמים למטה, אבל אם העדים כתבו שהם מעידים שפלוגי הכהן לזה וכדו', הרי שלכו"ע מעלין מכך ליוחסין. וכדברי הרשב"א כתב אף הריטב"א, וכן כתב הרא"ה ותלמידו רבינו קרשקש וידאל, וכן כתב בפסקי הרי"ד. וכל זה, בשונה ממה שכתב בספר הישר לר"ת (חידושים סי' ל):

והא דקבעי מהו להעלות משטרות ליוחסין משום דקא סבר דכיון דכתיב בשטר כהן וחתמי סהדי, לא חתימי סהדי אי לאו דכהן בדוק הוא מד' אמהות, או ממחסי לוייה וכהונה.

הרמב"ם (הל' איסורי ביאה כ, ט) כתב שאין חתימת העדים מועילה להחזיקו מיוחס. דברים אלו מתיישבים עם הסוגייה הקודמת בה ראינו שלפי כל הראשונים מלבד הרמב"ם, מי שמוחק ממשפחת כהונה (או עכ"פ משפחה בדוקה) הרי הוא כהן מיוחס, ואילו לשיטת הרמב"ם אין הכהן מיוחס אלא בעדות גמורה עד אבות אבותיו כנ"ל וע"כ חתימת העדים בשטר וודאי שאין בה בכדי להעיד עדות זו.

נמצאנו למדים שלשיטת הראשונים התוס', רשב"א, ריטב"א, רא"ש, רא"ה, רבינו קרשקש, תוס' ר"ש משאנץ, פסקי רי"ד – חזקה על אדם שהוא כהן מחשיבה אותו כהן מיוחס וע"כ מעלים משטרות ליוחסין (כאשר דקדקו בשטר כנ"ל), ובפשטות אף ללא בדיקת ארבע אימהות.

9. [הערות עורך (ה"ד): הרמב"ם פוסק שבסתמא דמילתא במקרה רגיל שאינו מקרה מיוחד, העדים לא מעידים על עצם הכהונה. אין בדבריו התייחסות לשאלה מהו סוג הבדיקה הנדרשת במקרה שבו העדים כן מעידים על הכהונה, ואין סיבה לומר שהוא מחמיר בכך יותר מרוב הראשונים שהובאו לעיל.]

תגובת המחבר: הראשונים שם כותבים שאם כתוב בשטר בלשון פלוני כהן לזה וכו', בזה לכו"ע העדות היא גם על הכהונה ומועילה ליוחסין. ועל כך כתב הרמב"ם שאף באופן זה אינו מהני אלא לכהני חזקה ולא לכהנים מיוחסים, וכבי שביאר טעמו הר"ן (על הרי"ף כתובות י ע"ב): "לפי שאפשר שהסופרים סומכים על שמות בני אדם כפי שהם מוחזקין בעיר וכיון דחזו ליה דאוכל בתרומה וקורין אותו כהן אינהו נמי קרו ליה הכי".

ר"ת – עדות שהכהן ממשפחה בדוקה מועילה להיותו מיוחס (וכנ"ל יש מהראשונים שהסבירו שכוונת ר"ת שדווקא לר"מ צריך עדות שהמשפחה בדוקה).

ואילו לשיטת הרמב"ם וכן משמע בריא"ז חזקה לא מספיקה להעלות ליוחסין, וע"כ לא מעלים משטרות ליוחסין אפילו כאשר אנו יודעים שהעדים דקדקו בשטר. הטור והשו"ע פסקו בסוגייה זו כרמב"ם, וזה תימה שפסקו כמותו כנגד כל הראשונים הנ"ל, וצ"ע.

8. דברי הגמרא בענין הכהנים שהיה 'ריע חזקיהו' בימי עזרא

הגמרא (כתובות כד ע"ב) דנה בסוגיית העלאה לכהונה מנשיאות כפיים ליוחסין. סוגיה זו היא מרכזית מאוד בבירור השאלה האם כהני זמננו הם מיוחסים או שמא הם כהנים גרועים שהורעה חזקתם וייוחסם, כפי שעוד יתבאר בהמשך. זה לשון הגמרא:

א"ל רב נחמן בר יצחק לרבא: מהו להעלות מנשיאות כפיים ליוחסין? א"ל: פלוגתא דרב חסדא ורבי אבינא. הלכתא מאי? א"ל: אנא מתניתא ידענא; דתניא, ר' יוסי אומר: גדולה חזקה, שנאמר: ומבני הכהנים בני חביה בני הקורן בני ברזילי אשר לקח מבנות ברזילי הגלעדי אשה ויקרא על שם, אלה בקשו כתבם המתחשים ולא נמצאו ויגאלו מן הכהונה, ויאמר התרשתא להם אשר לא יאכלו מקדש הקדשים עד עמוד כהן לאורים ותומים, אמר להם: הרי אתם בחזקתכם, במה הייתם אוכלים בגולה? בקדשי הגבול, אף כאן בקדשי הגבול.

הברייתא מבארת שנחמיה הפקיע מעבודת המקדש את הכהנים שלא היה להם כתב יחס, והתיר להם רק להמשיך במה שהם הוחזקו בו בגולה. מברייתא זו למד רבא שאין מעלין מנשיאות כפיים ליוחסין:

ואי סלקא דעתך מעלין מנשיאות כפיים ליוחסין, הני כיון דפרסי ידיהו אתי לאסוקינהו!

הכהנים וודאי נשאו כפיים בגלות ואם כן המשיכו לשאת כפיהם אע"פ שהופקעו מקדשי המקדש. מכך יש ללמוד שלא מעלין מנשיאות כפיים ליוחסין. הגמרא דוחה ראיה זו:

שאני הכא, דריע חזקיהו, דאי לא תימא הכי, למאן דאמר, מעלין מתרומה ליוחסין, כיון דאכלי בתרומה אתי לאסוקינהו! אלא לאו משום דריע חזקיהו. ואלא מאי גדולה חזקה? מעיקרא אכול בתרומה דרבנן, השתא אכול בתרומה דאורייתא.

ביאר רש"י את דחיית הראיה:

ד"ה שאני הכא – דליכא למיחש דליסוקינהו דהא ריע חזקיהו שהרי הכל רואין שאר כהנים אוכלין קדשי המקדש והם אינן אוכלין, יש כאן היכר גדול שיש בהן צד פסול, אבל שאר בני אדם, כגון בזמן הזה, לעולם מעלין מנשיאות כפיים ליוחסין.

רש"י מבאר שאין ללמוד מדברי הברייתא שאין מעלין מנש"כ ליוחסין, שיתכן שמעלין מנש"כ ליוחסין ואעפ"כ התירו להם לשאת כפיים ולא חששו שיעלו אותם ליוחסין, מפני שהיה בהם היכר גדול שהם שונים משאר כל הכהנים שהרי גאלו אותם מקדשי המקדש והיו נודעים שיש בהם צד פסול. אך לכהני זמננו שאין בהם צד פסול יתכן שאכן מעלין מנש"כ ליוחסין.

גם התוספות שם מבארים שהסיבה שאין כאן חשש שיעלו אותם מנש"כ ליוחסין היא שהיו ידועים שחזקתם הורעתה, מפני שהיו מיוחסים אחר ברזילי ולא אחר משפחת כהונה, ועוד שלא היה להם כתב ייחוס, אבל לכהנים שלנו שאין להם ריעותא זו יתכן שמעלין מנש"כ ליוחסין. כדברי רש"י ותוס', המחלקים בין כהני זמננו לכהני זמננו, משמע מראשונים רבים שם: הר"ש משאנץ, הרמב"ן, הרשב"א, הריטב"א, הרא"ש ועוד.

הרמב"ם (הל' איסורי ביאה כ, א) הלך בדרך שונה מהראשונים הללו, וכתב:

כל כהנים בזמן הזה – בחזקה הם כהנים, ואין אוכלין אלא בקדשי הגבול, והוא שתהיה תרומה של דבריהם אבל תרומה של תורה וחלה של תורה אין אוכל אותה אלא כהן מיוחס.

וכן כתב (הל' תרומות ו, ב):

תרומה של תורה אין אוכל אותה אלא כהן מיוחס, אבל כהני חזקה אוכלין בתרומה של דבריהן בלבד.

וביאר שם הרדב"ז שלשיטת הרמב"ם לכל כהני זמננו יש את אותו הדין של הכהנים שגאל נחמיה מן הכהונה, שהרי גם לכהני זמננו אין את כתב היחס המעיד שהם מזרע הכהונה. מעין זה כתב בהרחבה גם המאירי (קידושין סט ע"ב):

בזמן שבית המקדש קיים לא היה כהן אוכל בתרומה של תורה ובקדשים וכל שכן שלא היה עובד ומקריב אלא אם כן היה כהן מיוחס בודאי והוא הכהן שהעידו עליו שאביו היה עובד במקדש או אבי אביו עד כמה דורות... אבל כהן של חזקה אינו אוכל אלא בקדשי הגבול, ר"ל תרומה דרבנן... וכן יראה מסוגיא זו שמתוך שלא מצאו כתב היחס לא רצו להאכילם אלא בתרומה דרבנן, וכן נראה דעת גדולי המחברים.

המאירי מבאר שצריך עדות או כתב יחס המעיד על זרע הכהונה, וכל כהן שאין לו זאת הרי יש לו את דין הכהנים שגאלם נחמיה מן הכהונה.

אך מבאר המאירי שלא כך שיטת רש"י בסוגיה:

ומכל מקום גדולי המפרשים נראה שדעתם נוטה לומר שכל שהוא בחזקת כהן אין מהרהרין אחריו, ואף על פי שלא נמצא כתב יחוסו ושלא נתבררה שלשלתו. ולא נאמר באלו אלא שלא יאכלו עד שיתברר יחוסם... אינו אלא מפני שיצא עליהם קול

בחללות... ואף הענין מוכיח, שלזו רמז אשר לקח לו מבני ברזלי הגלעדי וברזלי היה גר, וכהן אסור בגיורת עד שיתערב בה זרע ישראל ר"ל שכל גר שנשא גיורת בתו פסולה לכהנה הא גר שנשא בת ישראל או ישראל שנשא גיורת בתו כשרה לכהנה. ונסתפק הדבר אם היה עירובם גר בגיורת שנמצא בתו פסולה ובניה חללים, אם שמא נתערב בהם זרע ישראל. ולא הספיקו לברר את הדבר, והעמידום על חזקתם בתרומת סופרים.

ומכל מקום, אף לדבריהם דוקא בגלות בבל – שהיה גלות מועט, ועדין חזקת אבות קיימת. הא לעתיד לבא, אין מחזיקין אותם עד שיתברר ייחוסם על פי נביא.

המאירי מבאר שאמנם מדברי הרמב"ם מבואר שכל כהני זמננו אינם מיוחסים, שהרי כולם מוחזקים רק במצוות כהונה שאין מעלין מהם ליוחסין (וצ"ע ביחס למצוות כהונה דאורייתא בזמן הזה כפדיון, שלכאורה יש לדון אותם כתרומה דאורייתא שאף לרמב"ם מעלין), ואין להם כתב ייחוס ולא עדות עד מזבח, והרי הם ככהני עזרא שדחו אותם מקדשי מזבח. וכן סובר המאירי. אך מדברי רוב הראשונים מבואר שאין לדמות את כהני זמננו לכהנים שגואלו מן הכהונה בימי עזרא, כיוון שהתם הייתה ריעותא לחזקתם, אך במקום שאין ריעותא הרי המוחזק בכהונה הרי הוא מיוחס, וכדברי המאירי אליבא דשיטה זו, שכתב "שכל שהוא בחזקת כהן אין מהרהרין אחריו ואף על פי שלא נמצא כתב ייחוסו ושלא נתבררה שלשלתו". אמנם המאירי מסייג וטוען שאף לשיטתם בימינו אבדה חזקת ייחוסם, אך זאת לא מצאנו בדברי הראשונים, אדרבה, רש"י כתב להדיא שאף בזמן הזה לא שייך גבי הכהנים ריע חזקיהו.

נמצאנו למדים גם מסוגיה זו שלשיטת כל הראשונים כהני זמננו אין בהם ריעותא, ואם כן יש לומר שחזקתם מועילה להיותם כהנים מיוחסים, מלבד שיטת הרמב"ם והמאירי הסוברים שכהני זמננו הורעה חזקתם כדין הכהנים שגאל נחמיה מן הכהונה.

9. דברי הגמרא בעניין עדות הבאה מכוח חזקה

נאמר בגמרא (כתובות כה ע"ב):

ת"ש: חזקה לכהונה – נשיאות כפים, וחילוק גרנות, ועדות. עדות חזקה היא? אלא לאו הכי קאמר: נשיאות כפים כי עדות, מה עדות ליוחסין, אף נשיאות כפים ליוחסין! לא, עדות הבאה מכח חזקה כחזקה; כי ההוא דאתא לקמיה דרבי אמי, א"ל: מוחזקני בזה שהוא כהן, א"ל: מה ראית? אמר ליה: שקרא ראשון בבית הכנסת; בחזקת שהוא כהן או בחזקת שהוא גדול? שקרא אחריו לוי, והעלהו ר' אמי לכהונה על פיו.

ביאר רש"י:

ועדות – אם באו עדים שהוא כהן שמכירין את אביו ואת אמו.

הברייתא אומרת שעדות היא חזקה לכהונה. הגמרא מבארת שלא יתכן שהברייתא באה לומר שעדות היא חזקה לכהונה, הרי אין דבר יותר מועיל להעלותו ליוחסין מעדים שמעידים עליו שהם מכירים את אביו ואת אמו שהוא כהן! על כן רוצה הגמרא ללמוד מלשון הברייתא שיש לנש"כ וחילוק גרנות תוקף להחזיק אותו בכהונה כמו עדות. אך הגמרא דוחה ואומרת שמדובר כאן בעדות על חזקה בלבד ולא על היכרות של משפחתו. כך ביאר גם התוספות:

עדות הבאה מכח חזקה – פי' שאנו יודעין שהוא כהן מחמת הקורא אחריו שמוחזק לן שהוא לרי.

וכיוצא בזה כתב בתוספות הרא"ש שם.

מדברי הגמרא, רש"י, תוס' ותוס' הרא"ש נראה שעדות שאינה מועילה ליוחסין (למ"ד שאין מעלין), היינו עדות על כך שע"פ המוחזק לנו הוא התנהג ככהן. אך עדות שמכירים את אביו ואמו הרי זה לכו"ע עדות מעליא שעל פיה מעלים ליוחסין. שאל"כ, הגמרא הייתה צריכה להעמיד שעדות מכח חזקה היינו עדות שאביו כהן, ואינה מועילה אלא לחזקה כיוון שאינה עדות עד אבי אביו שעבד ע"ג המזבח וכדו'. ומכך שהגמרא לא העמידה כך אלא העמידה בחזקה דהיינו שאינו מכירו אלא רק ראהו עולה לתורה או את מי שאחריו וכדו', משמע שעדים על אביו ואמו היא עדות מעליא ליוחסין לכו"ע!

ועיין בדברי החתם סופר (יו"ד סי' שלח), המבאר שלעולם אנו סומכים על חזקה. הרי גם אם נמצא כהן מיוחס שיש לו עדים עד אבות אבותיו שעבד על גבי המזבח, וכי אנו יודעים בוודאות שהוא כהן כשר? וכי אנו יודעים בוודאות מי אביו? לעולם אנו יודעים זאת רק מכוח חזקה. נלמד מכאן שעל פי תורה חזקת התנהגות היא חזקה שאנו מתייחסים אליה כוודאי ממש. ועל כן כהן שיש עדות שהוא בן למשפחת כהונה הרי הוא כהן וודאי, כהן מיוחס. וכל שאלת הגמרא האם מעלין ליוחסין מאכילת תרומה ומנש"כ, היינו באיננו מכירים את משפחתו. אך במכירים את אביו ואמו שהם ממשפחת כהונה, הרי זה כהן מיוחס בוודאי לכו"ע.

אם כן, השאלה מי מוחזק ככהן ומתי יש להעלות ליוחסין מהתנהגות אדם ככהן, מיירי רק באדם שאיננו מכירים את אביו ואמו, ובזה נחלקו האם יש להעלותו ליוחסין מכיוון שהתנהג בציבור ככהן ועל כן וודאי שהוא כהן, או שמא יש לחשוש שאיננו באמת כהן. אבל במכירים את אביו ואמו שהם משפחת כהונה כשרה שלא יצא עליה שום ריעותא, הרי הם כשרים למהדרין לעבודת המקדש. המקור לתוקפה של חזקה מפורש בסוגיה נוספת (קידושין פ, א), שם נאמר שסוקלין ושורפין על החזקות, ויחש ללמוד בק"ו שבוודאי יש לסמוך על חזקת משפחה ליוחסין, (וכן מפורש ברש"י שם ד"ה ואזדא, עיי"ש), ואפילו על חזקה חלשה של כרוכין סומכים, כל שכן על חזקה גמורה.

העולה מכל הסוגיות שלמדנו, לפי רוב ככל הראשונים, כל משפחה המוחזקת לנו בכהונה, הרי היא מיוחסת וכשרה לעבודת המקדש. כך עולה מדברי רש"י, רי"ף (ע"פ הב"י), ר"ת, תוס', ר"י הזקן, ר"ש משאנץ, תוס' הרא"ש, פסקי הרי"ד, רמב"ן, רשב"א, ריטב"א, ר"ן, הרא"ה, רבינו קרשקש וידאל, טור, וכן נראה מפסקי ריא"ז. רק מדברי הרמב"ם והמאירי עולה שמדברנן כהני זמננו אינם כשרים לעבודה משום מעלת יוחסין, ושיטתם קשה, שלא מצאנו מקור ברור לדבריהם בש"ס. וצ"ע מה הדין לשיטתם כאשר אין כלל כהנים מיוחסים (נעסוק בזה לקמן).

כאמור, מפשטות הסוגיות ומדברי הראשונים עליהם, נראה שכל משפחה המוחזקת בכהונה שלא יצא עליה ערער הוי מיוחסת. אמנם ראינו שר"ת ע"פ הרמב"ן והרשב"א וראשונים נוספים כתבו בביאור הברייתא בראשית הסוגיה, שמשפחה מיוחסת לעבודה היא משפחה בדוקה בבדיקת אימהות, על כן מסתבר שלכתחילה יש לעשות בדיקה זו לכל כהן הניגש לעבודת המקדש.

ב. דין כהני זמננו

מצאנו בספרות האחרונים פקפוקים על כשרות הכהונה בימינו, ולעומת זאת תשובות לפקפוקים אלו, נבוא לעיין בדברי רבותינו. נכתבו עשרות רבות של שו"ת"ם בנושא זה, אנו נביא את התשובות היותר מפורסמות העוסקות בנושא, נתחיל בפרישת דברי המפקפקים על כשרות הכהונה, עם מעט הערות על הדברים כפי ראות עינינו הדלה.

הראש וראשון שהזכיר חילוק בין הכהנים בימי הבית לכהני זמננו הוא הריב"ש. בתשובה (סי' צד) דן ביהודי שקלל כהן קללות נמרצות, ונשאל האם בגלל שהוא קלל כהן יש להעניש את המקלל בחומרה. והשיב שראוי לגעור במקלל בנזיפה, כל שכן אם הוא כהן המתנהג בקדושתו של אהרון כראוי וכהלכה. אך כותב שאם לא מתנהג כראוי בקדושת הכהונה איבד את מעלתו, ועל כך מוסיף:

כ"ש כהנים שבדורנו שאין להם כתב היחס, אלא מפני חזקתן נהגו היום לקרוא ראשון בתורת כהן, ואפי' הוא ע"ה לפני חכם גדול שבישראל.

כלומר, גם כהן מיוחס כאשר אינו נזהר בדיני כהונה מאבד את מעלתו עד שישוב בתשובה, כל שכן כהן בזמננו שאין לו כתב ייחוס, ורק מפני חזקתו נהגו לקוראו ראשון אפילו כשהוא עם הארץ. הריב"ש אמנם אינו מפקפק בחזקת הכהונה, ובתשובה נוספת (סי' שמח) הדבר ברור יותר שאינו מפקפק בחזקתם של כהני זמננו, שכותב שם להלכה לגבי כהן שנשא את גרושתו שכופים אותו להוציאה. אך אכן מבואר כאן מדבריו שיש איזה חיסרון בכך שאין להם כתב ייחוס.

בשו"ת מהר"י ווייל (סימן קצג) כתב שאין נוהגים לתת חלת חו"ל לכהן, בטעם הדבר כתב:

והטעם נ"ל דחיישינן שמא יפרר ואתי לידי תקלה, או שמא משום דלא מוחזקין בזמן הזה בכהן ודאי.

אם כן, המהרי"ו כותב שיתכן שאין הכוהנים שלנו נחשבים כהנים וודאי, ולומד זאת מכך שלא נותנים להם חלה.

הראשון שכתב במפורש שכהני זמננו הם כהני ספק הוא המהרשד"ם (שו"ת אה"ע סי' רלה), שם דן בשבויה שרוצה להינשא לכהן, ויש אישה שמעידה ששבויה אחרת שהייתה עימה העידה ששבויה זו טהורה, ונשאל האם היא מותרת לכהן. ולאחר שמסתפק בכמה ספקות בדיני עד מפי עד, כותב כך:

אלא שאני אומר שאני סומך בזה עמ"ש הריב"ש בסימן צ"ד וז"ל, כ"ש כהנים שבדורינו שאין להם כתב היחס אלא מפני חזקתן נהגו היום לקרא א' בתורה כו' יע"ש, הרי שכהני' בזמננו אינם כהנים ודאי בתשובה שהכהנים בזמ"ה שעולים א' לקרא בתור' אינו אלא מנהג בעלמא שהרי אין להם ספר היחס, שמעת מינה שאינם כהני' ודאי אלא ספק.

וא"כ אחר שאיסור זה דשבויה אינו אלא איסור דרבנן וכמ"ש הרמב"ם א"כ די לנו להחמיר במה שהוא אסור ודאי אבל בענין ס' כזה ראוי לנו לו' ס' דרבנן לקולא עוד דהוי ס"ס מתהפך ס' כהן ס' ישראל ואת"ל כהן ס' מותר ס' אסור ויש לנו לו' ג"כ שבויה זו ספק אסורה לכהן ס' מותרת לכהן ואת"ל אסורה לכהן שמא זה אינו כהן אלא ישראל:

המהרשד"ם מבין מדברי הריב"ש שכהני זמננו אינם אלא ספק, ורק מכוח מנהג הם עולים לקרוא בתורה ראשון. מתוך כך הוא דן אותם להלכה רק כספק כהנים ומכריע שם להלכה שהכהן מותר להינשא לשבויה זו (בצירוף הספק שמא אינה אסורה לכהן).

לענ"ד אחר בקשת המחילה רבה, מלבד מה שיש להקשות טובא על דבריו אלו שכהנים שלנו הם ספק כהנים, וכפי שיתבאר עוד בארוכה מדברי האחרונים, בעצם הבנתו את דברי הריב"ש משמע שהבין שמה שכתב "רק מפני חזקתן נהגו לקרוא בתורה ראשון", כוונתו שכהונתם אינו אלא מכוח מנהג. אך מדברי הריב"ש לענ"ד ברור ללא כל ספק שמה שכותב "נהגו", היינו ביחס לכך שאע"פ שהכהן הוא ע"ה – בכל זאת מקדימים אותו לחכם, ואין דבריו "נהגו" אמורים כלל על עצם חזקת הכהונה, וכדמוכח מתשובתו בסימן שמח כנ"ל.¹⁰

10. ושם יש לומר שגם המהרשד"ם לא התכוון לומר שאין להם חזקת כהונה מהתורה, אלא שבכה"ג שמירי בספק איסור דרבנן, ניתן להחשיב את כהנינו לעניין זה גם לספק. אך לדינא דאורייתא הרי

בספר ים של שלמה (ב"ק ה, לה) עוסק בדין חרמים בזמן הזה. חרמים הם קרקעות או מיטלטלין שהוקדשו בלשון חרם, והם ניתנים לכהנים (או לבדק הבית). חרמי כהנים, כל זמן שהן בבית הבעלים הרי הן הקדש לכל דבריהם, שנאמר כל חרם קדש קדשים הוא לה', נתנו לכהן הרי הן כחולין לכל דבריהם, שנאמר כל חרם בישראל לך יהיה (רמב"ם הלכות ערכין וחרמין פרק ו הלכה ה). הרש"ל דן בדין מי שהחרים בסתם, שהרמב"ם פוסק שדינו כחרמי כהנים, ואילו הרש"ל תמה עליו וסובר שיש לפסוק שסתם חרם לבדק הבית, ובתוך הדברים כותב כך:

ועוד נראה, שראוי להחמיר ולאסור חרמים בזמן הזה, אפי' פירש לכהן, והכהן כבר קיבל, מאחר שבעו"ה אין לנו היחוס, כמו שהיה בזמן הבית או אפילו אחר החורבן, בימי התנאים והאמוראים שהיו עדיין נזהרים בתרומות ובטהרות, והיה קרוב מימי הבית ועדיין היה יחוסיהם בידיהם. ובעונותינו מרוב אריכות הגלות וגזירות וגירושים נתבלבלו, והלואי שלא יהא נתבלבל זרע קדש בחול, אבל זרע כהנים ולוים קרוב לודאי שנתבלבלו, ואם לא כולו, הרוב נתבלבל, כמעשה דאליהו ז"ל עם הלויים, הידוע בדברי רז"ל, ואם לא הרוב, בודאי קרוב למחצה נתבלבלו. וא"כ ניתי לידי תקלה, שמא יתן לכהן שאינו כהן, ויהיה עדיין כהקדש ממש.

ומשום הכי ג"כ נהגו האידנא שלא ליתן החלה אף לכהן קטן, או לכהן שטבל לקירוי, משום דלא מחזיקנן בזמן הזה לכהן ודאי, וכן כתב זקן מורה הוראה, מהררי"ו.

רבים למדו מדברי רש"ל אלו שכהנים שלנו הם כהני ספק, הרי כותב שמכיוון שאין לנו יחוס, וכן מרוב גזירות וגירושים וטלטולי הגלות, רבים התבלבלו והתערב זרע חול בזרע כהונה, אולי אפילו רוב, ולכל הפחות קרוב למחצה. מדברים אלו ניתן להבין שלשיטת הרש"ל לכהנים שלנו יש ספק גמור מהתורה האם דינם ככהנים.

אך בהמשך דבריו כותב כך:

ובודאי בדיעבד למ"ד סתם חרם לכהנים נותן לכהנים אפילו בזמן הזה, כמו שפסק הרמב"ם (ה' ערכין פ"ו ה"א), כי מכח האי חומרא לית לן רשות להפסיד ממון של כהנים. רק שלכתחילה יזהר... ולעניין פסק הלכה נ"ל, אם החרים בזמן הזה דינו כהקדיש. ומ"מ טוב לחוש לדברי הרמב"ם... ולכתחילה לא יחרים, אפילו פירש לכהנים. ואם פירש לכהנים יתן לכהנים.

לענ"ד דבריו צריכים עיון. בתחילת דבריו כותב שראוי להחמיר לאסור חרמים, היינו ראוי, אך לא אסור מדינא. ובסוף דבריו כותב שלפי פסק הרמב"ם שסתם חרמים לכהנים, בדיעבד אם אדם החרים לכהן, הרי שהוא צריך לתת לכהן ואינו יכול להפסיד את הכהן משום

הם כהנים לכל מילי. ואולי גם בדברי המהרי"ו יש לומר כעין זה. שוב ראיתי שבספר שדי חמד מערכה כ אות צב הביא שהמורה"ש (ח"ג סי' נד) כתב כפי שהערנו בדברי הריב"ש. עיי"ש.

חומרא זו, וכן כותב שאם החרים במפורש לכהנים חייב לתת לכהן. וזה תימא, אם לשיטתו הכהנים הם ספק, הרי שהחרם אסור מהתורה בהנאה לכל אדם, שהרי אינו יוצא מקדושתו אלא אם ניתן לכהן. וכמו כן מדוע שיינתן לכהן הרי הוא כהן רק מכוח ספק ולא מוציאים ממון מספק. אלא מוכרח לומר שכוונתו שאמנם מבחינה מציאותית יש מקום לחשוש שהתערבו זרים בכהונה, אך עם זאת אין כוונתו שמבחינה הלכתית כהנינו איבדו את חזקת כהונתם, ובוודאי מהתורה הם כהנים לכל מילי. אלא שלחומרא בלבד, מפני החשש שמא אינם כהנים ראוי לאסור חרמים, וכן נהגו שלא לתת חלה לכהן. אך כאמור מדינא גם לשיטת הרש"ל וודאי שכהני זמננו הם בחזקת כהנים מהתורה לכל מילי.

יתרה מכך, הרש"ל פוסק במפורש שכהני זמננו מותרים לאכול תרומה של תורה, וכן פוסק כשיטת ר"ת (ע"פ הבנת הרשב"א ודעימיה) שמשפחה מיוחסת הכשרה לעבודה היא משפחה בדוקה בבדיקת אימהות (ראה ים של שלמה מסכת כתובות פ"ב סי' מ, וקידושין פ"ד סי' ה וסי' יב).

כמו כן יש לציין שמסוגיית חרמים יש ראייה שהרמב"ם סובר שכהני זמננו הם כהנים גמורים מהתורה, שכך פסק (הל' ערכין וחרמין ח, יא): "מי שהחרים בזמן הזה מטלטלין סתם, הרי אלו נותנן לכהנים הנמצאין באותו מקום". כאמור נתינה זו יש בה דין תורה שמפקיעה את החרם מדין הקדש, ואם כן מוכח שלרמב"ם ולרש"ל כהני זמננו הם כהנים גמורים מהתורה.

המאסף לכל המחנות, הגאון רבי עקיבא איגר, עסק בשאלת כשרות כהנים ביחס לחידוש הקרבת הקורבנות בימינו במשא ומתן שהיה לו בנושא זה עם תלמידו הרב צבי הירש קלישר. רע"א אמנם סובר שאין להקל להם בשום עניין בדיני כהונה, אך אין להחשיבם כוודאי כהנים לעניין עבודה, זה לשונו:

זהו נכון להוציא מדברי ריב"ש שהם כוהנים בספק... מסתבר הדבר שאין להקל להם בשום עניין פסולי כהונה דדבריהם, כיוון דהוחזקו לכהנים, והרי הריב"ש בעצמו כתב (בסימן שמ"ח) לאסור גרושה דרבנן לכוהן, ומשמע כן לכהנים שבזמננו, אבל מכל מקום יש לומר כדעת 'חוט השני' להחמיר, שלא להתיר להם דבר שאסור לזרים.

הרב רבי שמואל יפה בספרו 'יפה מראה' על אגדות 'ירושלמי', כתב וזה לשונו: "מה שאין נזהרין עתה בזה, יש ללמוד עליהם זכות, לפי שאין עכשיו כוהן מיוחס וודאי ורבים מהם מזויפים, וכדרך שכתב הריב"ש (סימן צ"ד), אבל מכל מקום אין לשום כוהן להקל בשום איסור כהונה, שמאחר שמחזיק עצמו לכוהן יש לו לנהוג כל דיני חומר כהונה דאזלינן בתר חזקה לחומרא", עכ"ל. הרי כדברינו שאין להקל להם בשום עניין דאסורים לכוהן, דאזלי בתר חזקה לחומרא, מכל

מקום מבואר מדעת מהר"ש דלקולא להתיר להם מה שאסור לזרים – לא דנין להו לוודאי כוהנים.

עוד מביא רע"א את דברי מהר"י וויל שאין נותנים חלה לכהן משום שאין מחזיקים כהנים בוודאי, וכן מביא את דברי רש"ל בים של לשלמה הכותב שרבים התערבו והתבלבלו, וחותרם את דבריו כך:

כיוון גדולי רבותינו הריב"ש, ומהרי"ט, הרש"ל, 'חוט השני', הרב מוהר"ש יפה דנו אותם לספיקות, שלא להתיר להם שום דבר שאסור לזרים, איך נמסור להם לעבוד עבודה.

והנה, לפי המתבאר לעיל, יוצא שהריב"ש לא פקפק על כשרות הכהנים. וכך גם מדברי הרש"ל, וכאמור, דווקא מדבריו יש ראיה שכהנינו הם כהנים וודאי. בעניין מה שכתב חוט השני שאין להתיר להם דבר האסור לזרים, לקמן נראה שאין הדבר כן, ולשיטתו כהנינו הם כהנים וודאי שאין בהם ריעותא. וגם אזכור המהרי"ט בכלל המפקקים על הכהונה אינו ברור, שכן כפי שנראה לקמן, המהרי"ט האריך מאוד להוכיח שכהנינו הם כהנים כשרים בוודאי.

1. סיכום שיטת המפקקים בכשרות הכהנים

יש סיעה של חכמים המפקקים בכשרות הכהנים, כאשר הטענה העיקרית היא שאע"פ שבכל התורה אנו הולכים אחר חזקה, הרי שהכהנים שלנו הורעה חזקתם ואין להם חזקת כהונה מכיוון שאין להם כתב יחס, כפי שהיה בימי עזרא שהכהנים שלא היה להם כתב יחס גואלו מן הכהונה ולא הותרו אלא בתרומה דרבנן. וכבר בימי חז"ל התערבו זרים רבים בכהונה, כל שכן בזמנינו שרבים מאוד התערבו והתבלבלו בכהונה. ומבואר בגמרא וברמב"ם שאליהו יברר את הכשרים, הרי שוודאי יש פסולים. ובפרט שכל האומר כהן אני מעלים אותו לכהונה ואפילו ללא עד אחד.

ואף אם נחזיק אותם בכהונה כדאמרינן 'גדולה חזקה', היינו דווקא למה שהוחזקו, אבל לתרומה של תורה ולעבודה אין להם חזקה, וכפי שנחמיה גאל את הכהנים שללא יחוס ממה שלא היו מוחזקים בו, כך גם אנו לא יכולים למסור להם עבודה.

2. שיטות הפוסקים הסוברים שיש לכהנים שלנו דין כהני ודאי

פוסקים רבים מאוד כתבו שבוודאי מהתורה יש לכהנים שלנו דין כהן וודאי. נביא כמה מהפוסקים הידועים שעסקו בזה ואת עיקרי דבריהם.

המבי"ט בספרו קרית ספר (הל' איסורי ביאה פ"כ) כתב על מה שכתב שכתב שכהני זמננו אינם מיוחסים אלא כהני חזקה, עם זאת מהתורה הם כהנים לכל דבר ועניין. המבי"ט מבאר שאין לדמות את כהנינו לכהני עזרא, מכיוון שלהם היה ריעותא שהיו מיוחסים אחר

ישראל ולא אחר כהן (מלבד שלא היה להם כתב יחס), אך כהנים שלנו שחזקתם מיוחסים אחר זרע הכהונה ולא נודע בהם שום ריעותא הרי הם כשרים מהתורה. וראיה לכך, שסומכים עליהם לעניין פדיון בכור שהוא מהתורה גם בזמננו.

המהרי"ט, בנו של המבי"ט (שו"ת א, קמט) נשאל על אדם שהוא ואביו ואחיו הוחזקו בכהונה במשך ט"ו שנה לכל דבר, וכאשר רצה האדם לשאת גרושה (האסורה מהתורה לכהן) ואף קידש אותה, טען אביו שהם אינם כהנים ועשו זאת רק ליטול גדולה לעצמם. ונשאל המהרי"ט האם חובה עליו לגרש והאם צריך לכפות אותו על כך. בתשובה המהרי"ט מאריך הרבה בדרכו של אביו להוכיח שמהתורה כהנינו דינם ככהנים לכל דבר ועניין.

המהרי"ט מבאר שהכהנים שלנו הם כהנים וודאי, שהרי סוקלים ושורפים על החזקות, והולכים אחר חזקה גם במקום שיש טענה נגד החזקה, ומוכח מהגמרא שאפילו הכהנים בימי עזרא שהיה בהם ריעותא היה להם מהתורה דין כהנים, כל שכן הכהנים שלנו שאין בהם ריעותא הרי הם כהנים גמורים. ומוכח בגמרא שאף המוחזק בדיני כהונה רק במלתא דרבנן, מעלים אותו אף לכל דיני כהונה מהתורה. כמו כן נפסק להלכה שכל המשפחות בחזקת כשרות, כל שכן משפחות כהונה. ובפרט שאף עליהם נאמר דין משפחה שנטמעה נטמעה, היינו שאפילו אם התערב בהם פסול הרי הן כשרות. וראיה לכך שהם כהנים גמורים מהתורה מכך שנותנים להם פדיון, ונותנים להם תרומות ומעשרות, ופודים על ידם בכורות, והם נושאים כפיים ומברכים, הרי שמדין תורה הם כהנים ללא ספק ופקפוק לכל דבר ועניין.

ר' דוד אופנהיים בספרו 'חוות יאיר' (תשובה א' מתוך שתי תשובות בסוף הספר), מבאר שכהנים שלנו הם כהני ודאי. הרד"א מבאר שהריב"ש כלל לא כתב שכהנינו הם כהני ספק, רק כתב שהם כהני חזקה, והרי סוקלים על החזקות, וברור שגם בימי הש"ס רוב הכהנים לא ידעו את יחוסיהם וסמכו על החזקה לכל דבר. ואין לחשוש לאנוסות על ידי גויים וכדו' שהרי הולכים אחר הרוב.

ואף כהני עזרא היו מותרים בתרומה של תורה אע"פ שהיה בהם ריעותא, משא"כ כהנינו שאין בהם ריעותא בכך שאין להם כתב יחס, ואם כן כל שכן שהם כהנים גמורים.

כמו כן, דין מוסכם להלכה ולמעשה שכהן אסור בשבויה (אע"פ שאינו אלא איסור דרבנן), וכן שמלקין כהן שנטמא, וכן מבואר בגמרא שכהן העולה לתורה בחזקת שהוא כהן מעלים אותו לאכילת תרומה, הרי שהמוחזק בכהונה הרי הוא מהתורה כהן כשר ללא ספק ופקפוק.

אף בשו"ת זכרון יוסף (אבן העזר סימן ג) האריך להוכיח שכהנינו הם כהנים וודאי, והביא לכך כמה ראיות לכשרות הכהנים בזמננו. הלכה פסוקה שכופים כל כהן להוציא אשה הפסולה לו אף בזמן הזה. כהני עזרא אע"פ שהיה בהם ריעותא היו כהנים מהתורה ורק נדחו ממעלה. הם נדחו מכיוון שלא היה להם כתב יחס אשר היה צריך להיות להם בזמן קצר

כזה, ולכולם היו, משא"כ בזמננו שאין כלל. כמו כן דווקא בזמננו היו צריכים כתב יחוס כי נשאו נשים נכריות, אך כעת כולם זהירים בכך. כמו כן הם יוחסו אחר בני ברזילי הגלעדי שהיה גר והיה חשש גדול של פסול, משא"כ בכהנינו שלא נודע בהם שום פסול. וראיות לכהנותם, שנושאים כפיים, ומברכים, ונותנים להם פדיון בכור, וכהן שעובר על קדושת כהונה לוקה, הרי שהם כהנים גמורים לכל דבר.

וכיוצא בזה כתבו עוד אחרונים רבים.

3. סיכום שיטות הפוסקים הסוברים שיש לכהנים שלנו דין כהני ודאי

מדברי רובם הגדול של הפוסקים, ראשונים ואחרונים, עולה להדיא שיש לכהנים שלנו דין כהנים גמורים הכשרים מהתורה אף לעבודת המקדש. הסיבה העיקרית היא מכיוון שהם מוחזקים בכהונה, ובכל התורה אנו הולכים אחר חזקה אפילו לעניין סקילה ושריפה, ואפילו במקום שיש רעותא וטענה נגד החזקה, כל שכן כאשר אין כל טענה ורעותא נגד החזקה. ובכל התורה הולכים אחר רוב, והבן מוחזק אחר אביו לכל דבר, ומכיוון שהם מוחזקים ככהנים הרי שדינם ככהנים לכל דבר ועניין.

ומה שאין לכהנים שלנו כתב יחס אין בזה כל ריעותא, שרק כאשר לכולם היה ואילו היו מעט כהנים אשר לא היה להם, ועוד בזמן מועט שעוד היה צריך להיות להם, על כן היה בזה ריעותא, משא"כ עכשיו שלכולם אין כתב יחס ועברו שנים רבות מאוד וטלטלות רבות עד שאין מי שמחזיק אצלו כתב יחס, על כן אין כל ריעותא בכהן שלא מחזיק כתב יחס. ועוד שכהני עזרא היו מיוחסים אחר ברזילי שלא היה כהן ועל כן גואלו מהכהונה, משא"כ כהנים שלנו שמיוחסים אחר זרע אהרון הכהן. וכמו כן היה ידוע שהיה תערובת של נשיאת נשים נכריות ועל כן היה חשש שאינם כשרים, משא"כ בכהני דידן שזהירים בקדושתם.

זאת ועוד, אפילו כהני עזרא שהיה בהם כל הרעותא הנ"ל, אעפ"כ היו מדין תורה כהנים, ורק מצד מעלה ביוחסין גאלם עזרא מקודשי מזבח, ואף למ"ד שהופרשו מתרומה של תורה, הרי זה מכיוון שמעלין מתרומה של תורה ליוחסין, אך מצד הדין הרי שהם מותרים בתרומה של תורה ואף בעבודה והם כהנים לכל מילי. כל שכן כהני זמנינו שלא נודע בהם כל ריעותא שהם כהנים גמורים וכשרים.

למעשה, מדברי הראשונים והאחרונים וממנהג ישראל מוכח לחלוטין שיש לכהנים שלנו דין כהנים גמורים. מכך שנושאים כפיים, ומברכים על כך, ומכך שנותנים להם תרו"מ (תרומה למאכל בהמת כהן ולהנאה בשריפה), ומכך שמברכים על חלת תרומה (כפי שמעיד הרמב"ם), ומכך שאם נטמאים למת או נושאים נשים האסורות להם דינם שלוקים, ואף כופים אותם להוציא אישה האסורה להם (אפילו אסורה רק מדרבנן), ומכך שפודים על ידיהם בכורות, ומכך שנותנים להם חרמים ובכך מפקיעים אותם מדין הקדש, ומכך שהם

פטורים מפטר חמור אף שיש בזה איסור הנאה מהתורה אם אינם כהנים, מכל אלו מוכח שדינם כדין כהנים גמורים אף במילי דאורייתא, ועל כן וודאי שמהתורה הם כשרים לעבודת המקדש.

4. חידוש עבודת המקדש בכהנינו על פי שיטת הרמב"ם

ראינו לעיל שלשיטת רוב הראשונים כהנים המוחזקים בכשרות הם כהנים מיוחסים (עכ"פ לאחר בדיקת אימהות). והוכחנו כעת שאף לשיטת הרמב"ם הסובר שכל כהני זמננו אינם בגדר מיוחסים (וכן סובר המאירי), עכ"פ דינם ככהנים גמורים מהתורה הכשרים לעבודה. ויש לעיין האם לשיטת הרמב"ם ניתן לחדש את עבודת המקדש אף עם כהני חזקה, או שמא כיוון שלשיטתו אין כהנים מיוחסים הרי שאין אפשרות לחדש את העבודה 'עד עמוד הכהן לאורים ותומים'.

מדברי החזו"א (אבן העזר ב, ז) מבואר שמהתורה כהנינו כשרים לעבודה כפי שכתבנו, אך מדרבנן משום מעלה ביוחסין אינם כשרים (ע"פ שיטת הרמב"ם). וכותב שיתכן שכאשר אין כהנים מיוחסים לא העמידו חכמים דבריהם, אך יתכן שכן, ואינו מפרש את צדדי הספק. אמנם כמה מגדולי רבותינו כתבו להדיא שכאשר אין כהנים מיוחסים וודאי שמקיימים את העבודה עם כהני חזקה, ולא באה מעלה דרבנן להפקיע את עבודת המקדש, ולא נאמרה אלא כאשר יש כהנים מיוחסים.

כך כתב הרב קלישר במכתבו לגרע"א, וכיוצא בזה כתבו החתם סופר (יו"ד סי' רלו) והראי"ה קוק (שו"ת משפט כהן סי' צד אות ב), שגם אם נאמר שאין לנו כהנים מיוחסים, וודאי שאין לעכב משום כך את עבודת הקורבנות.

ג. סיכום ומסקנה

במשך הדורות הועלו אצל גדולי הפוסקים חששות ופקפוק ביחס לכשרות הכהנים, שהרי אין להם כתבי יחס המעידים על כהונתם, ואנו חוששים שהם התערבבו והתבלבלו, והסבירו שהטעם שלא נהגו לתת להם חלת חו"ל הוא מחמת פקפוק זה (כגון המהר"י ווייל, מהרשד"ם והרש"ל). עפ"ז כמה מהפוסקים טענו שלא ניתן לחדש את עבודת הקורבנות בימינו כיוון שאין לנו כהנים הכשרים לעבודה (כגון רע"א, שאילת דוד ועבודה תמה).

אך פוסקים רבים מאוד כתבו שאין כל מקום לפקפק בכשרות הכהונה (כגון המבי"ט, מהרי"ט, חוות יאיר, זכרו"י, חת"ס והדרישת ציון), הרי סוקלים ושורפים על החזקה, ואין כל פקפוק בכשרותם מחמת חיסרון כתבי יחס שלא נמצא היום כלל, ויש ראיות רבות שכהנינו הם כהנים גמורים מהתורה להלכה ולמעשה.

מדברי חכמים רק כהן מיוחס עובד במקדש. ראינו שבהגדרת כהן מיוחס נחלקו הראשונים.

א. יש אומרים שכל אדם האומר שהוא כהן ולא יצא עליו ערעור הרי הוא מיוחס, שהלכה כחכמים שללא ערעור כולם מוחזקים בכשרותם ובייחוסם (ורק ר"מ מצריך עדות לייחוס).

ב. יש אומרים שאין אדם נאמן על עצמו ואף לתרומה מדרבנן צריך עכ"פ עד אחד, ועל מנת להיות כהן מיוחס הכשר לעבודה צריך שני עדים המעידים שהוא כהן כשר ממשפחת כהונה. לשיטה זו כל משפחה המוחזקת בכהונה הרי בניה הם כהנים מיוחסים.

ג. יש אומרים שמשפחה מיוחסת היא משפחה שנבדקה באימותיה, ורק משפחה שנבדקה ונמצאה כשרה הרי היא מיוחסת.

ד. יש אומרים שרק מי שיש לו עדות שהוא כהן בן כהן עד אבות אבותיו שעבדו על גבי המזבח הוא מיוחס. אמנם ראינו שגם לשיטה זו מסתבר לומר שכאשר אין כלל כהנים מיוחסים אין לבטל משום מעלה דרבנן את העבודה, ולא נאמרה מעלה זו אלא היכא דאפשר.

העולה למעשה לענ"ד, כל משפחה הידועה ומוחזקת בכהונתה הרי היא כשרה לעבודת המזבח,¹¹ ויש לכתחילה לעשות בדיקת אימהות לצאת ידי הראשונים שכתבו שלצורך עבודה צריך בדיקת אימהות.

11. אמנם משפחה שאינה מוחזקת בשמירת מצוות ויש לחוש לכשרותה, בזה לכאורה יש חובה של בדיקה על ידי בית דין המוסמך לכך.